

Sociální zabezpečení

- - **sociální pojištění**

Sociální zabezpečení

Sociální
pojištění

Státní sociální
podpora

Sociální pomoc

systemy se od sebe liší ve 3 aspektech:

- jakou sociální situaci řeší
- jakým způsobem jsou dávky v jednotlivých systémech financovány
- jakým způsobem jsou tyto systémy organizovány

Sociální pojištění

- zabezpečuje jedince při sociálních událostech, proti kterým je pojištěn (nemoc, invalidita, mateřství apod.)
- solidarita mezi všemi pojištěnci
- řeší předvídatelné sociální události = na které se občan může předem připravit
- princip odložené spotřeby

Sociální pojištění

- pojištění ze zákona povinné
- poskytuje náhradu příjmu
- státem garantovaná organizace výběru pojištění i vkladů
- stát poskytuje prostřednictvím ČSSZ

3 složky:

- Důchodové pojištění
- Nemocenské pojištění
- Aktivní politika zaměstnanosti

Sociální pojištění

- Jaké události zajišťuje?
- Který princip sociální politiky je uplatněn?
- Které dávky – pojistné platíme? Kdo platí?
- Které dávky jsou z tohoto pilíře vypláceny?
- Jak jsou tyto dávky financovány?
- Kdo tyto dávky vyplácí?

Důchodové pojištění: dávky

- Starobní důchod
- Invalidní důchod
- Vdovský
- Vdovecký
- sirotčí

Nemocenské pojištění: dávky

- Nemocenské
- Ošetřovné
- Dlouhodobé ošetřovné
- Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
- Peněžitá pomoc v mateřství
- otcovská

Proč je důchodový systém tak významná položka?

- **Klíčové téma v přestavbě sociálního systému**
- **Hlavní výdajová položka sociálního systému**
- **Stěžejní problém:** ufinancovatelnost systému – řešení problému v širších propojených ekonomických souvislostech

Jak zacházet s problémem stárnutí?

- **Nicholas Baar** – jsou rizika, které společnost nese kolektivně, ne individuálně (také riziko ekonomické recese – kolektivní riziko, v privátním pojištění není ochráněno)
- **Sdílení rizika** (zadlužená země – přenést na jinou generaci)

Důvody vládní intervence

- **Zabránit chudobě mezi těmi, u nichž se nepředpokládá další pracovní aktivita**
- **Mnozí pracující bývají krátkozrací**
- **Ochrana rozvážných členů před parazity**
- **Snížení nejistoty, jestliže je každý jednotlivec povinen vytvářet si vlastní důchodové zaopatření sám**

Problémové okruhy

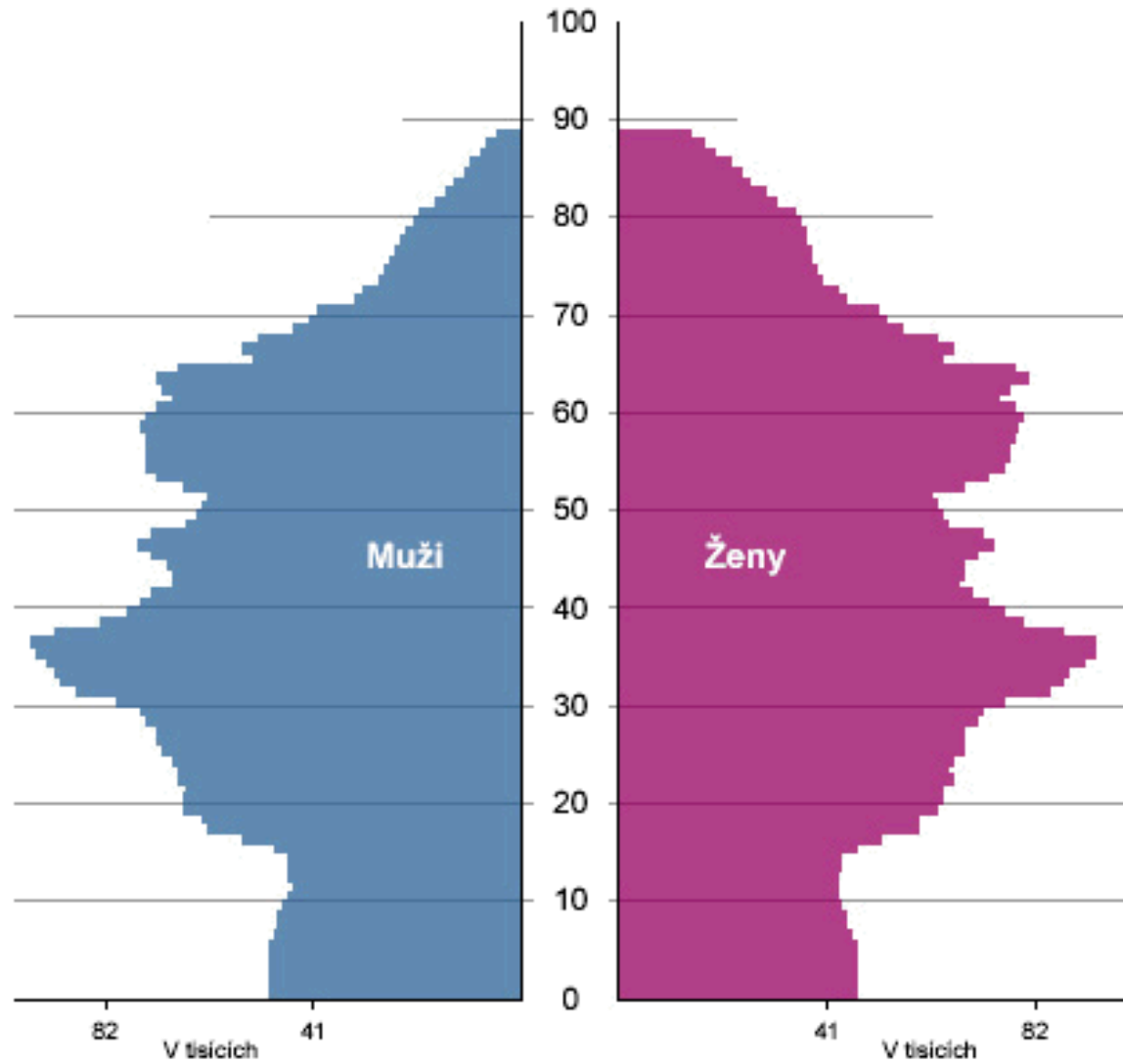
- **Demografický vývoj populace**
- **Úsilí o snížení redistribuce (především mezigenerační)**
- **Sociální spravedlnost (rovné postavení mužů a žen)**
- **Problém spravedlnosti – nerovné postavení generací**
- **System založený na privátním nebo sociálním pojištění?**

Východiska pro posouzení možností financování důchodového zabezpečení

- ***Ekonomické hledisko***: únosnost finančního kapitálu, pobídky ke spoření a k práci, rozvinutost finančních institucí, ekonomická výkonnost země, náklady na pracovní sílu
- ***Sociální hledisko***: zajištění jistoty a stability příjmu, hledisko rovného zacházení, otázka odchodu do důchodu, problém fertility, riziko nezaměstnanosti, mezigenerační solidarita
- ***Politické hledisko***: volební síla důchodců, preference

Věková skladba obyvatelstva: 2010

Česká republika

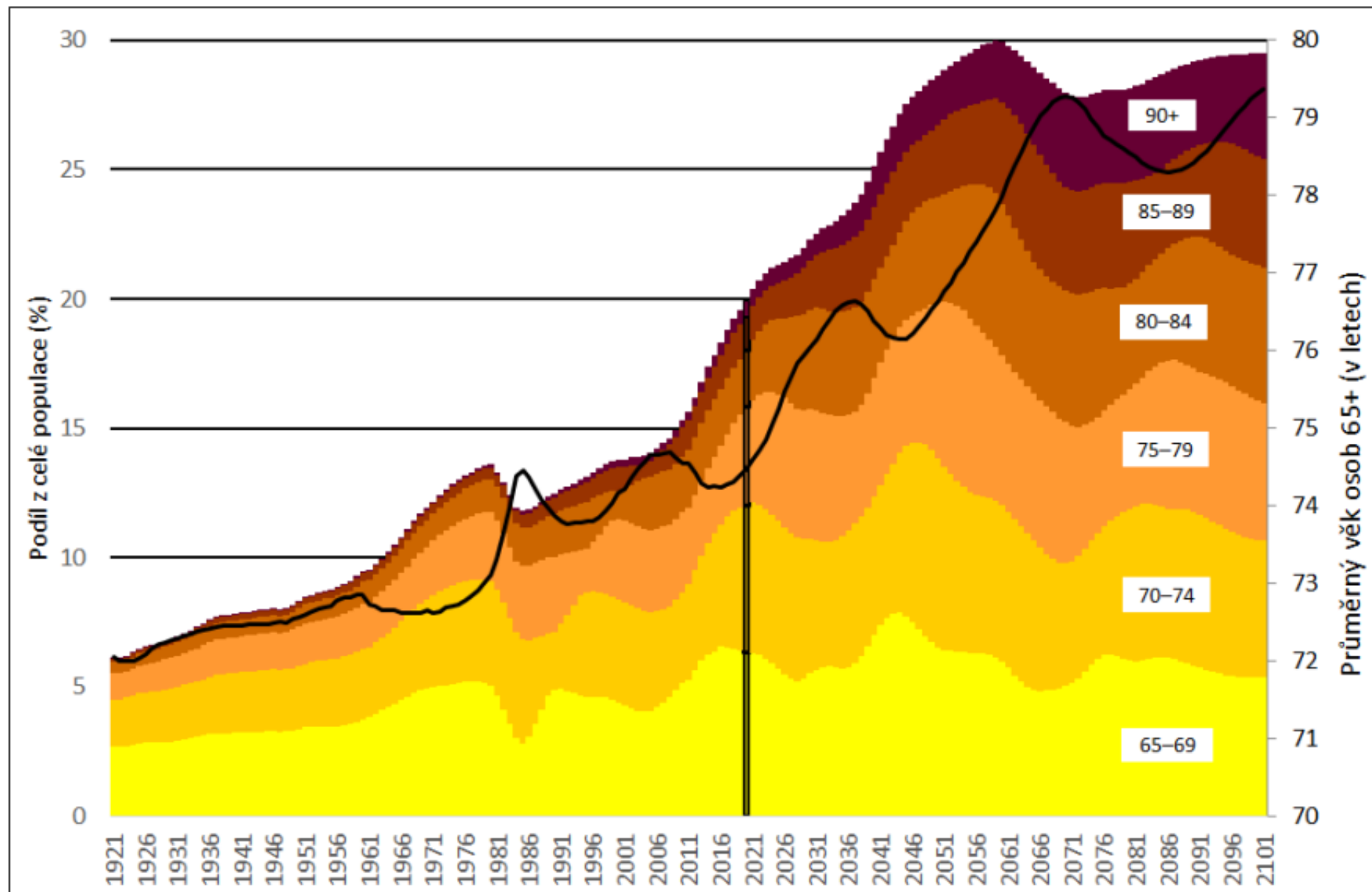

Věková skladba obyvatelstva: 2050

Česká republika

Obr. 1: Podíly osob 65letých a starších v celé populaci podle věku

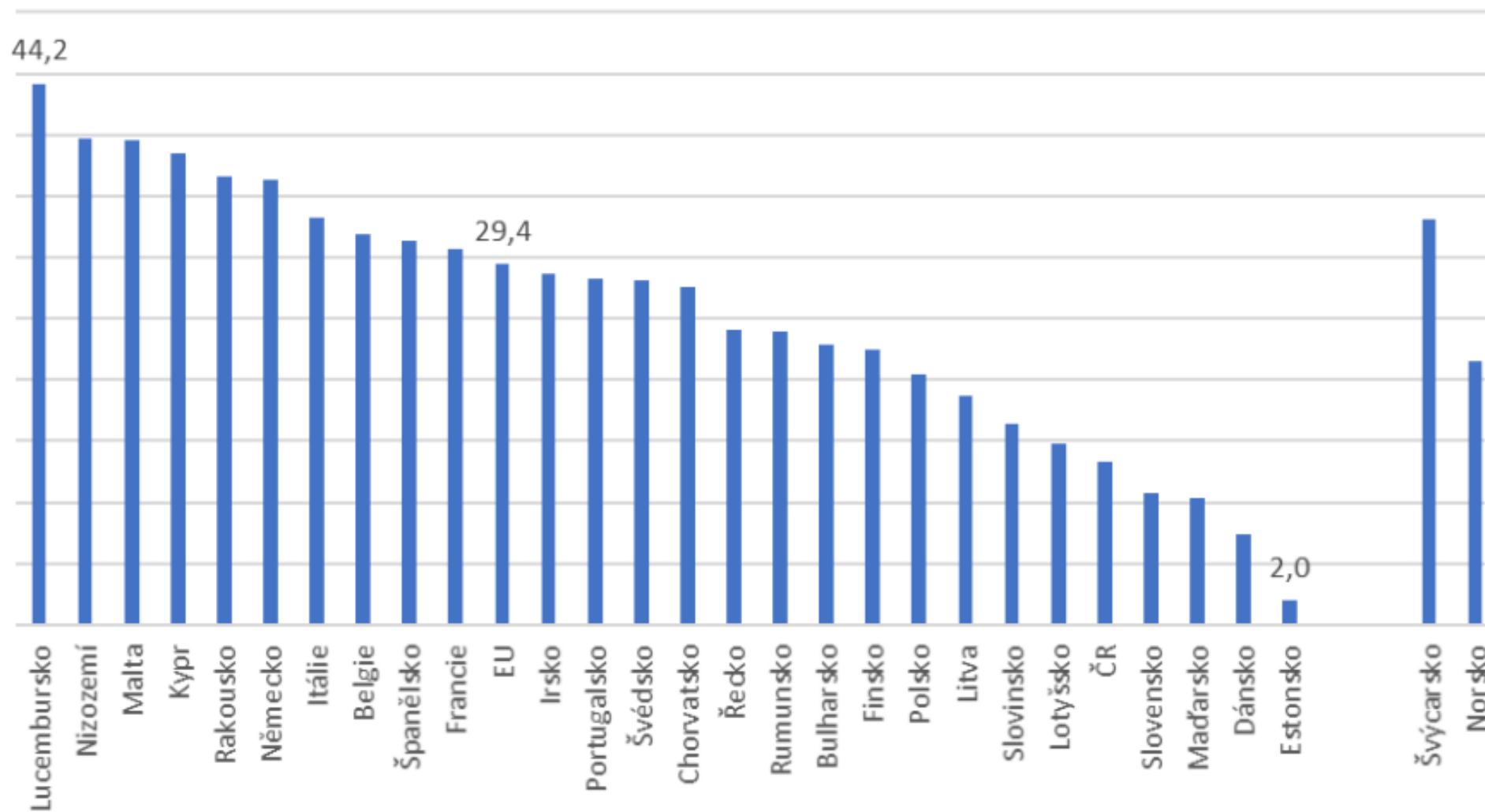
Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočet.

Financování důchodů

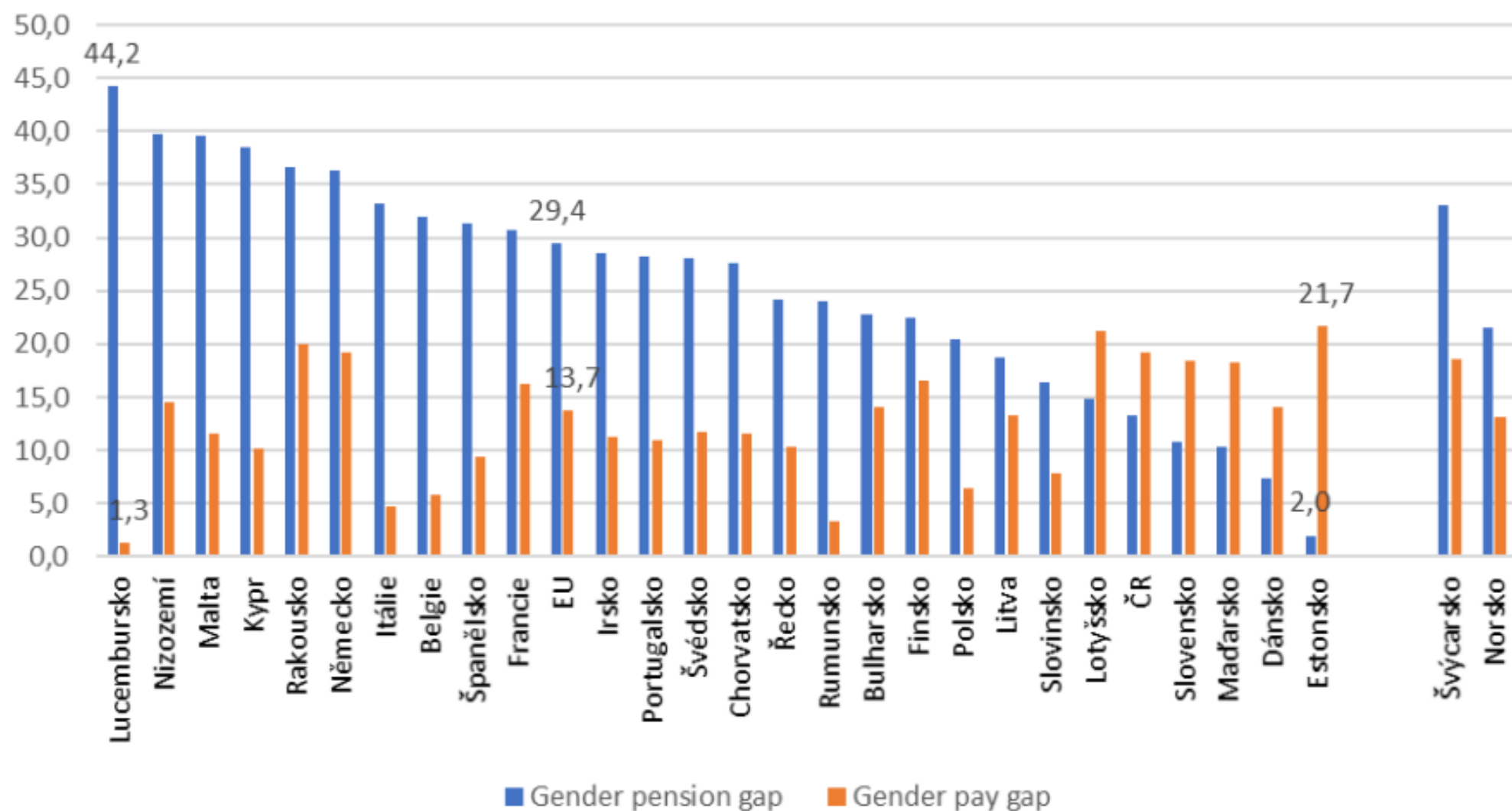
- Fondový nebo průběžný systém?
- Výhody/nevýhody fondového systému...
- Výhody/ nevýhody průběžného systému...
- Jak lze nastavit efektivní model důchodového zabezpečení?
- Jaká jsou úskalí pro důchodovou reformu?
- Jak vyřešit genderovou nerovnost ve výši důchodů? Čím je genderová nerovnost způsobena?

Genderové nerovnosti ve výši důchodů v zemích EU 2019

(rozdíl ve výši důchodu mužů a žen ve věku 65 a více v %)

Genderové nerovnosti ve výši příjmů / důchodů v zemích EU 2019 v %

Základní typy penzijních plánů

- 1. *Dávkově definované systémy (DB-defined benefit)* – kombinace více faktorů: odpracovaný počet let, výše příjmu jedince určité období a výše tzv. aktuálního parametru (stanoven zákonem) = výše důchodu stanovena poměrně komplikovaným způsobem**
- 2. *Příspěvkově definované systémy (DC-defined contribution)*- výše budoucí penze závisí na velikosti odvedených příspěvků**
- 3. *Hypotetické příspěvkově definované systémy (NDC)* – princip individuálního účtu, připisují se příspěvky a jsou zhodnocovány v čase (tzv. hypotetická míra výnosnosti systému – míra růstu základu, z něhož jsou vypláceny příspěvky)**

Základní typy konstrukce důchodového systému (teoretické hledisko)

1. **Bismarckův pojistný systém**
2. **Beveridgeův (flat-rate) systém**
3. **Dvousložková konstrukce**
4. **Pojistný systém se stanoveným minimem**

Možnosti uspořádání systémů důchodového zabezpečení

		Vztah mezi příspěvkem a dávkou	
		DB (Defined Benefit)	DC (Defined Contribution)
Způsob financování	Průběžné	DB PAYG	NDC
	Kapitálové	DB FONDY	DC FONDY

Metody financování důchodového systému

Průběžné financování

Kapitálové financování

Výhody

- stabilita systému (odolnost vůči cyklickému vývoji ekonomiky)
- nižší náklady na zřízení
- nižší administrativní náklady
- možnost uplatnění redistribuce

- menší citlivost na demografický vývoj
- pozitivní vliv na trh práce
- pozitivní vliv na kapitálové trhy

Rizika

- riziko demografické
- riziko rodinné
- riziko politické
- riziko negativních dopadů na trh práce
- riziko nadměrné redistribuce
- riziko vytlačování veřejných a soukromých investic
- riziko netransparentnosti, a tak skryté akumulace penzijního dluhu

- problematika zabezpečení nízkopříjmových skupin
- integrace starších pracujících do systému
- bezpečnost soukromých penzijních fondů
- neodhadnutelná míra inflace a úrokové míry (riziko kapitálového trhu)
- vysoké náklady na zřízení
- vysoké administrativní náklady

Základní možnosti financování důchodového zabezpečení

- Ze státního rozpočtu – zdrojem prostředků jsou daně z příjmu
- Ze SR – zdrojem prostředků jsou příspěvky na důchodové pojištění
- Z fondu odděleného od SR – žádná kapitálová rezerva – systém PAYG
- Z fondu, při průběžném financování se vytváří rezerva (dlouhodobě investovatelný kapitál)
- Fondový či pojišťovací princip (capital reserve)
- Systém povinného spoření
- Zaměstnanecké penzijní pojištění

Eliminace nevýhod

- **Legislativní uspořádání**
- **Kombinace obou metod financování**
 1. ***System založený na dvou pilířích*** (většina evropských zemí)
 2. ***System založený na třech pilířích***

MUNI
ECON

Děkuji za pozornost

mirkaw@econ.muni.cz